

Beynəlxalq xüsusi hüquq haqqında
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

I f ə s i l
ÜMUMİ MÜDDƏALAR

M a d d ə 1 . Qanunun tətbiqi dairəsi və tətbiq edilməli hüququn müəyyən edilməsi

- 1.1. Bu Qanun xarici elementli mülki hüquqi münasibətlərə tətbiq olunmalı hüquq normalarını müəyyən edir.
- 1.2. Xarici elementli mülki hüquqi münasibətlərə tətbiq olunmalı hüquq bu Qanunla bərabər, həm də digər müvafiq qanunvericilik aktları, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr və ümumi qəbul olunmuş beynəlxalq adətlər, habelə tərəflərin razılığı əsasında müəyyən edilir.
- 1.3. Tətbiq ediləcək hüququ müəyyən etmək barədə tərəflərin razılığı aydın ifadə olunmalı və ya bütövlükdə götürülməklə müqavilənin şərtlərindən və işin hallarından bilavasitə irəli gəlməlidir.
- 1.4. Xarici ölkələrin hüquq normalarının tətbiqi onların yalnız ümum-hüquq xarakteri əsas götürülməklə məhdudlaşdırıla bilməz.
- 1.5. Bu Qanunun məhkəmə tərəfindən tətbiq olunmalı hüququn müəyyən edilməsi barədə müddəalarını belə səlahiyyətləri daşıyan digər orqanlar da tətbiq etməlidirlər.
- 1.6. *Ələt azad iqtisadi zonasında xarici elementli mülki hüquq münasibətlərinə tətbiq olunmalı hüquq normalarının müəyyən edilməsi sahəsində münasibətlər "Ələt azad iqtisadi zonası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.*^[1]

M a d d ə 2 . Xarici hüququn məzmununun müəyyən olunması

- 2.1. Xarici hüququn tətbiqi zamanı məhkəmə bu hüquq normalarının məzmununu müvafiq ölkədə onların rəsmi təfsirinə və tətbiqi praktikasına uyğun olaraq müəyyən etmək üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur.
- 2.2. Bu Qanunun 2.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hərəkətlər nəticə vermədikdə və ya həddən çox xərc tələb etdikdə və proses iştirakçısı olan tərəflərdən heç biri öz tələb və etirazlarını əsaslandırmaq üçün istinad etdikləri hüquqi normaları təsdiqləyən sənədlər təqdim edə bilmədikdə məhkəmə Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyini tətbiq edir.

M a d d ə 3 . Geriyə istinad və ya üçüncü dövlətin hüququna istinad

- 3.1. Bu Qanunun müddəalarına uyğun olaraq xarici hüquqa hər hansı istinad bu maddədə nəzərdə tutulan hallar istisna edilməklə, müvafiq xarici ölkənin maddi hüququnun tətbiqini nəzərdə tutur.
- 3.2. Bu Qanunun 9-cu və 10-cu maddələrində nəzərdə tutulan münasibətlər, habelə ailə-vərəsəlik hüquq münasibətləri tənzimlənməyən xarici hüququn tətbiqi zamanı Azərbaycan Respublikası hüququna geriyə istinad və ya üçüncü ölkənin hüququna istinad qəbul olunur.

M a d d ə 4 . Xarici hüququn tətbiqinə məhdudiyət

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və referendumla qəbul edilmiş aktlarına zidd olan xarici hüquq normaları Azərbaycan Respublikasında tətbiq edilmir.

M a d d ə 5 . İmperativ normaların tətbiqi

- 5.1. Bu Qanuna görə tətbiq olunmalı hüquqdan asılı olmayaraq müvafiq münasibətləri tənzimləyən Azərbaycan Respublikası hüququnun imperativ normaları tətbiq edilir.
- 5.2. Bir ölkənin hüququ tətbiq edilərkən bu ölkənin hüququna görə işin halları (mahiyəti) ilə sıx bağlılığı olan digər ölkənin imperativ normalarına, müqavilədə əsas götürülən hüquqa istinad etmədən onların tətbiqinin mümkün olduğu dərəcədə üstünlük verilə bilər. Belə normalara üstünlük verilməsi barədə qərar qəbul edilərkən onların təyinatı və xarakteri, habelə tətbiqinin nəticələri nəzərə alınmalıdır.

M a d d ə 6 . Bir neçə hüquq sistemi olan dövlətin hüququnun tətbiqi

Bir neçə hüquq sisteminin qüvvədə olduğu dövlətin hüququnun tətbiq ediləcəyi hallarda, bu dövlətin hüququ həmin hüquq sistemlərindən hansının tətbiq olunacağını müəyyən edir. Belə tətbiq qaydası müəyyən olunmadıqda, işin halları ilə daha sıx bağlı olan hüquq sistemi tətbiq edilməlidir.

M a d d ə 7 . Retorsiyalar (xüsusi məhdudiyətlər)

Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarına və hüquqi şəxslərinə münasibətdə retorsiyalar tətbiq edən dövlətlərin vətəndaşlarına və hüquqi şəxslərinə cavab tədbiri kimi analoji məhdudiyətlər müəyyən edə bilər.

M a d d ə 8 . Qanunu üstələmənin qeyri-qanuniliyi

Tərəflərin bu Qanunun tətbiq olunmalı hüquq haqqında müəyyən etdiyi qaydaları üstələyərək müvafiq münasibəti digər hüquqa tabe etməyə yönələn razılığa və digər hərəkətləri qeyri-qanuni hesab olunur. Belə hallarda tətbiqi bu Qanunla müəyyən olunan müvafiq ölkənin hüququ tətbiq edilir.

II f ə s i l ŞƏXSLƏR

M a d d ə 9 . F i z i k i ş ə x s i n i s t i n a d e t d i y i q a n u n

9.1. Vətəndaşı olduğu ölkənin hüququ fiziki şəxsin istinad etdiyi qanun hesab edilir. İki və daha çox vətəndaşlığı olan şəxs üçün isə həmin vətəndaşın daha sıx əlaqəli olduğu ölkənin hüququ onun istinad etdiyi qanun sayılır.

9.2. Vətəndaşlığı olmayan şəxsin daimi yaşadığı ölkənin hüququ onun istinad etdiyi qanun hesab edilir.

9.3. Qaçqının sığınacaq aldığı ölkənin hüququ onun istinad etdiyi qanun hesab edilir.

M a d d ə 10 . F i z i k i ş ə x s i n h ü q u q v ə f ə l i y y ə t q a b i l i y y ə t i

10.1. Fiziki şəxsin hüquq və fəaliyyət qabiliyyətli onun istinad etdiyi qanunla müəyyən olunur.

10.2. Əqdlər və vurulmuş ziyan nəticəsində əmələ gələn öhdəliklər barəsində fiziki şəxsin fəaliyyət qabiliyyəti əqdin bağlandığı və ya vurulmuş ziyanla bağlı öhdəliyin yarandığı ölkənin hüququ ilə müəyyən edilir.

10.3. Fiziki şəxsin fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxs hesab edilməsi və ya fəaliyyət qabiliyyətinin məhdudlaşdırılması məhkəmənin mənsub olduğu ölkənin hüququna əsasən həyata keçirilir.

M a d d ə 11 . F i z i k i ş ə x s i n x ə b ə r s i z i t k i n d ü ş m ü ş h e s a b o l u n m a s ı v ə y a o n u n ö l m ü ş e l a n e d i l m ə s i

Fiziki şəxsin xəbərsiz itkin düşmüş hesab olunması və ya onun ölmüş elan edilməsi həmin işə baxan məhkəmənin mənsub olduğu ölkənin hüququna tabedir.

M a d d ə 12 . H ü q u q i ş ə x s i n i s t i n a d e t d i y i q a n u n

Hüquqi şəxsin təsis edildiyi ölkənin hüququ onun istinad etdiyi qanun hesab olunur.

M a d d ə 13 . H ü q u q i ş ə x s i n h ü q u q q a b i l i y y ə t i

13.1. Hüquqi şəxsin hüquq qabiliyyəti onun istinad etdiyi qanunla müəyyən olunur. Bu qayda hüquqi şəxsin nümayəndəliyinə və filialına da şamil edilir.

13.2. Xarici hüquqi şəxs onun orqanının (filialının) və ya nümayəndəsinin əqd bağladığı ölkənin hüququna uyğun olaraq qadağan edilən həmin əqdi bağladığına görə səlahiyyətinin məhdudlaşdırılmasına etiraz edə bilməz.

M a d d ə 14 . Ş ə x s i n a d ı

14.1. Fiziki şəxsin adı, ondan istifadə və onun müdafiəsi fiziki şəxsin istinad etdiyi qanunla müəyyən olunur.

14.2. Hüquqi şəxsin, onun filial və nümayəndəliyinin adı, ondan istifadə və onun müdafiəsi hüquqi şəxsin istinad etdiyi qanunla müəyyən olunur.

M a d d ə 15 . M i l l i r e j i m

Xarici hüquqi şəxslər, əcnəbilər vətəndaşlığı olmayan şəxslər Azərbaycan Respublikasının hüquqi şəxsləri və vətəndaşları ilə bərabər müvafiq olaraq mülki hüquq və fəaliyyət qabiliyyətinə malikdir. Qarşılıqlı olaraq cavab tədbiri kimi bu qaydadan istisnalar müəyyən edilə bilər.

M a d d ə 16 . D ö v l ə t i n x a r i c i e l e m e n t l i m ü l k i h ü q u q i m ü n a s i b ə t l ə r d ə i ş t i r a k ı

16.1. Qanunla başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda dövlətin iştirak etdiyi xarici elementli mülki-hüquqi münasibətlərə bu Qanunun müddəaları tətbiq edilir.

16.2. Dövlətin bağladığı mülki hüquqi əqdlərə, əgər bu onun öz suveren funksiyalarını yerinə yetirməklə əlaqədar deyilsə, bu Qanunun müddəaları tətbiq edilir.

16.3. Dövlət tərəfindən bağlanan hüquqi əqdlərin xarakteri onun hüquqi təbiəti və səbəblərinə əsasən müəyyən edilir.

III f ə s i l ƏQDLƏR

M a d d ə 17 . Ə q d l ə r i n f o r m a s ı

17.1. Əqdlərin forması onların bağlandığı yerin hüququna tabedir. Lakin Azərbaycan Respublikası hüququnun tələblərinə riayət olunduğu halda xaricdə bağlanan əqd xarici hüququn tələb etdiyi formanın pozulmasına görə etibarsız hesab edilə bilməz.

17.2. Ayrı-ayrı ölkələrdə olan tərəflər arasında bağlanan əqdin forması həmin ölkələrdən birinin hüququna uyğundursa, etibarlı sayılır.

17.3. Predmeti torpağa mülkiyyət hüququ və ya torpaqdan istifadə hüququ olan əqdin forması həmin torpağın yerləşdiyi ölkənin imperativ hüquq normaları ilə müəyyən edilir, bu şərtlə ki, həmin ölkənin hüququna görə, əqdin bağlandığı yerdən və bu əqdin tabe olduğu hüquqdan asılı olmayaraq bu normalar tətbiq olunmalıdır.

M a d d ə 18 . E t i b a r n a m ə

Etibarnamənin forması və qüvvədə olması müddəti onun verildiyi ölkənin hüququ ilə müəyyən olunur. Lakin etibarnamənin formasına riayət edilməməsi nəticəsində o, etibarsız sayıla bilməz, bu şərtlə ki, onun forması Azərbaycan Respublikası hüququnun tələblərinə uyğun olsun.

Maddə 19. İddia müddəti

19.1. Müvafiq münasibətin tənzimlənməsi üçün hansı ölkənin hüququ tətbiq olunursa, iddia müddəti də həmin ölkənin hüququ ilə müəyyən edilir.

19.2. Müvafiq münasibətin iştirakçılarından heç olmasa biri Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı və ya hüquqi şəxsdirsə, onda iddia müddətinin aid edilmədiyi tələblər Azərbaycan Respublikasının hüququ ilə müəyyən olunur.

IV fəsil ƏŞYA HÜQUQU

Maddə 20. Əşya hüququna tətbiq olunan xarici hüquq haqqında ümumi müddəalar

20.1. Daşınar və daşınmaz əmlaka mülkiyyət və digər əşya hüquqları, qanunla başqa hallar nəzərdə tutulmayıbsa, əmlakın yerləşdiyi ölkənin hüququ ilə müəyyən olunur.

20.2. Əmlakın daşınar və ya daşınmaz olması, habelə əmlakın digər hüquqi kvalifikasiyası əmlakın yerləşdiyi ölkənin hüququ ilə müəyyən olunur.

Maddə 21. Əşya hüquqlarının əmələ gəlməsi və xitamı

Əmlak üzərində əşya hüquqlarının əmələ gəlməsi və xitamı, Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə başqa hallar nəzərdə tutulmayıbsa, əşya hüquqlarının əmələ gəlməsi və xitamı üçün əsas olan hərəkət və ya digər hallar baş verdiyi zaman həmin əmlakın yerləşdiyi ölkənin hüququ ilə müəyyən edilir.

Maddə 22. Nəqliyyat vasitələrinə və yolda olan daşınar əmlaka əşya hüquqları

22.1. Nəqliyyat vasitələrinə əşya hüquqları onların qeydiyyatdan keçdikləri ölkənin hüququ ilə müəyyən olunur.

22.2. Yolda olan daşınar əmlaka mülkiyyət və digər əşya hüquqları, tərəflərin razılığı ilə başqa hal müəyyən edilməyibsə, əmlakın göndərildiyi ölkənin hüququ ilə müəyyən olunur.

Maddə 23. Şəxsi qeyri-əmlak hüquqları

Şəxsi qeyri-əmlak hüquqlarına, onların müdafiəsinə bu hüquqların həyata keçirildiyi ölkənin hüququ tətbiq edilir.

V fəsil MÜQAVİLƏ ÖHDƏLİKLƏRİ

Maddə 24. Müqavilə iştirakçılarının razılığı ilə hüququn seçilməsi

24.1. Müqavilə ilə bağlı tərəflərin hüquq və vəzifələrinin müəyyən edilməsi, müqavilənin təfsiri, icrası, icra edilməməsi, xitamı, lazımi qaydada icra edilməməsinin və etibarsızlığının nəticələri, habelə müqavilə ilə əlaqədar tələbin güzəşti və borcun köçürülməsi tərəflərin razılığı ilə seçilən ölkənin hüququ ilə tənzimlənir.

24.2. Müqavilə tərəfləri həm bütövlükdə müqavilə üçün, həm də onun ayrı-ayrı hissələri üçün tətbiq olunmalı hüququ seçə bilərlər.

24.3. Tərəflər tətbiq olunmalı hüququ istənilən vaxtda, o cümlədən müqavilənin imzalandığı vaxt və ya ondan sonra seçə bilərlər. Tərəflər həm də istənilən vaxt müqavilə ilə əlaqədar tətbiq olunan hüququn dəyişilməsi barədə razılığa gələ bilərlər.

24.4. Müqavilə ilə bağlı ölkənin imperativ normalarının tətbiq edilməməsinə səbəb olan hüququn seçilməsi etibarsızdır.

Maddə 25. Tərəflərin razılığının olmadığı halda müqaviləyə tətbiq olunan hüququn seçilməsi

25.1. Müqavilə tərəfləri arasında həmin müqaviləyə tətbiq edilməli hüquq barədə razılıq olmadığı halda, müqaviləyə aşağıda göstərilən tərəflərin təsis olunduğu, yaşadığı və ya əsasən fəaliyyət göstərdiyi ölkənin hüququ tətbiq edilir:

25.1.1. alqı-satqı müqaviləsində - satıcının;

25.1.2. bağıqlama müqaviləsində - hədiyyə edənin;

25.1.3. əmlak kirayəsi müqaviləsində - kirayə verənin və ya kirayəçinin;

25.1.4. əvəzsiz istifadə müqaviləsində - əvəzsiz istifadəyə verən şəxsin;

25.1.5. borc müqaviləsində - borc verənin;

25.1.6. podrat müqaviləsində - podratçının;

25.1.7. tapşırıq müqaviləsində - vəkaləti alanın;

25.1.8. komissiya müqaviləsində - komissyonçunun;

25.1.9. saxlama müqaviləsində - saxlayıcının;

25.1.10. daşıma müqaviləsində - daşıyıcının;

25.1.11. sığorta müqaviləsində - sığortaçının;

25.1.12. girov müqaviləsində - girov qoyanın;

25.1.13. zəminlik müqaviləsində - zəminin;

25.1.14. qərantıya müqaviləsində - qərantın.

25.2. Müqavilə tərəfləri arasında, müqavilə ilə bağlı tətbiq olunmalı hüquq barədə razılıq olmadıqda, bu Qanunun 25.1-ci maddəsinin müddəalarından asılı olmayaraq:

25.2.1. daşınmaz əmlak barədə müqaviləyə - əmlakın olduğu ölkənin hüququ;

25.2.2. birgə fəaliyyət barədə və tikinti podrat müqavilələrinə - belə fəaliyyətin həyata keçirildiyi və ya müqavilə ilə nəzərdə tutulan nəticələrin yarandığı ölkənin hüququ;

25.2.3. auksionda, müsabiqədə və ya birjada bağlanan müqavilələrə - auksionun, müsabiqənin keçirildiyi və ya birjanın yerləşdiyi ölkənin hüququ tətbiq edilir.

25.3. Bu Qanunun 25.1-ci və 25.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmayan müqavilələrə, tərəflər arasında tətbiq edilməli hüquq

barədə razılaşma olmadığı halda, belə müqavilənin daha sıx bağlı olduğu ölkənin hüququ tətbiq edilir.

25.4. Müqavilənin icra üsullarına və proseduralarına, habelə onun lazımı qaydada icra edilməməsi ilə əlaqədar görülən tədbirlərə münasibətdə tətbiq olunan hüquqdan əlavə, icranın keçirildiyi ölkənin hüququ da nəzərə alınmalıdır.

VI f ə s i l MÜQAVİLƏDƏN KƏNAR ÖHDƏLİKLƏR

M a d d ə 26 . Z i y a n v u r m a n ə t i c ə s i n d ə ə m ə l ə g ə l ə n ö h d ə l i k l ə r ə t ə t b i q e d i l ə n h ü q u q

26.1. Zıyan vurma nəticəsində əmələ gələn öhdəliklər üzrə tərəflərin hüquq və vəzifələri zıyanı ödəmək haqqında tələbin irəli sürülməsi üçün əsas olan hərəkətin və ya digər vəziyyətin baş verdiyi ölkənin hüququ ilə müəyyən edilir.

26.2. Xaricdə vurulan zıyan nəticəsində əmələ gələn öhdəliklər üzrə tərəflərin hüquq və vəzifələri, tərəflər eyni dövlətin vətəndaşları və ya hüquqi şəxsləridirsə, həmin dövlətin hüququ ilə müəyyən edilir.

M a d d ə 27 . İ s t e h l a k ç ı y a d ə y ə n z i y a n a g ö r ə m ə s u l i y y ə t

27.0. Malın alınması və ya xidmətin göstərilməsi ilə əlaqədar istehlakçıya dəyən zıyanın ödənilməsi haqqında tələbə istehlakçının seçimi əsasında:

27.0.1. istehlakçının yaşadığı və ya adətən olduğu ölkənin hüququ;

27.0.2. istehlakçının və ya xidmət göstərən şəxsin yerləşdiyi və ya yaşadığı ölkənin hüququ;

27.0.3. istehlakçının malı aldığı və ya ona xidmət göstərdiyi ölkənin hüququ tətbiq olunur.

M a d d ə 28 . Ə s a s s ız v a r l a n m a

28.1. Əsassız varlanma nəticəsində yaranmış öhdəliklərə belə varlanmanın baş verdiyi dövlətin hüququ tətbiq olunur.

28.2. Özgənin əmlakına edilən qəsd nəticəsində yaranan əsassız varlanmaya qarşı iddiaya qəsdin baş verdiyi ölkənin hüququ tətbiq edilir. Əsassız varlanma anlayışı Azərbaycan Respublikasının hüququ ilə müəyyən edilir.

VII f ə s i l VƏRƏSƏLİK HÜQUQU

M a d d ə 29 . V ə r ə s ə l i k m ü n a s i b ə t l ə r i

29.1. Vərəsəlik üzrə münasibətlər miras qoyanın öz vəsiyyətnaməsində vətəndaşı olduğu ölkənin hüququnu seçdiyi hallar istisna olmaqla, onun son daimi yaşadığı ölkənin hüququ ilə müəyyən edilir.

29.2. Vətəndaşlığı olmayan şəxslərlə əlaqədar vərəsəlik münasibətlərində onların axırıncı daimi yaşadığı ölkənin hüququ tətbiq edilir. Bunu müəyyən etmək mümkün olmadığı hallarda Azərbaycan Respublikasının hüququ tətbiq edilir.

M a d d ə 30 . V ə s i y y ə t n a m ə n i n f o r m a s ı

30.1. Bu Qanunun 17-ci maddəsinin fəaliyyət dairəsindən kənara çıxaraq, forma nöqtəyi-nəzərindən vəsiyyətnamə:

30.1.1. vəsiyyətnamənin tərtib olunduğu;

30.1.2. miras qoyanın vəsiyyət elədiyi anda və ya vəfat etdiyi anda yaşadığı və ya olduğu;

30.1.3. haqqında vəsiyyətnamə olan daşınmaz əmlakın olduğu ölkələrdən birinin hüququnun tələblərinə cavab verdikdə etibarlı sayılır.

30.2. Miras qoyanın vəsiyyət etmək qabiliyyəti, vətəndaşlığı, digər şəxsi keyfiyyətləri və ya şəxsi keyfiyyətləri haqqında tələb ediləcəyi mümkün olan göstərişlər forma üçün zəruri hesab edilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti HEYDƏR ƏLİYEV

Bakı şəhəri, 6 iyun 2000-ci il
889-IQ

İSTİFADƏ OLUNMUŞ MƏNBƏ SƏNƏDLƏRİNİN SİYAHISI

1. [9 iyul 2021-ci il tarixli 370-VIQD nömrəli](#) Azərbaycan Respublikasının Qanunu ("Azərbaycan" qəzeti, 27 iyul 2021-ci il, 153, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2021-ci il, 7, maddə 719)

QANUNA EDİLMİŞ DƏYİŞİKLİK VƏ ƏLAVƏLƏRİN SİYAHISI

^[1] [9 iyul 2021-ci il tarixli 370-VIQD nömrəli](#) Azərbaycan Respublikasının Qanunu ("Azərbaycan" qəzeti, 27 iyul 2021-ci il, 153, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2021-ci il, 7, maddə 719) ilə yeni məzmununda 1.6-cı maddə əlavə edilmişdir.